
OPSCHRIFT

Vergadering van 12 januari 2017

Besluit nummer: 2017_GR_00070

Onderwerp:

Aanstelling stadsbouwmeester - principebeslissing - Goedkeuring

Beknopte samenvatting:

Aan de gemeenteraad wordt gevraagd goedkeuring te verlenen aan de principebeslissing tot aanstelling van een stadsbouwmeester vanaf 01 oktober 2017. In deze principebeslissing wordt de rol van de stadsbouwmeester nader omschreven.

Bevoegd: Tom Balthazar

Bestemd voor:

- Commissie Openbare Werken, Mobiliteit en Stedenbouw

DE GEMEENTERAAD

AANHEF

De volgende bepalingen zijn van toepassing inzake de bevoegdheid:

Het Gemeentedecreet van 15 juli 2005, artikel 42, § 2.

De beslissing wordt genomen op grond van:

Het gemeenteraadsbesluit d.d. 15 december 2015 inzake goedkeuring beleidsnota stadsontwikkeling 2014-2019.

MOTIVERING

- Het bestuursakkoord expliciteert in 4.44: "Er komt een stedelijke bouwmeester die de beoogde architecturale kwaliteit als belangrijke pijler van Gent, stad van Kennis en Cultuur, zal bewaken en stimuleren. Op termijn treedt hij in de plaats van de diverse afzonderlijke kwaliteitsteams bij grote stadsprojecten. Hij heeft voeling met het Gentse stedelijke weefsel en zijn rol moet duidelijk gedefinieerd worden. Zijn aanstelling kan leiden tot de afschaffing van een aantal andere adviesorganen, en het inkorten van de vergunningsprocedures. Hij focust zich in het bijzonder op de grootschalige projectontwikkelingen, maar ook op elke ingreep in gevoelige zones vanuit het

oogpunt van monumenten- en landschapszorg. Bij de uitwerking wordt er over gewaakt dat dit de besluitvorming over projecten niet versnipperd of vertraagt”;

- De beleidsnota stadsontwikkeling expliciteert in 5.1.2.: ... “We starten het traject om een stadsbouwmeester aan te stellen op. De stadsbouwmeester moet, samen met de kwaliteitskamer (zie verder), de beoogde architecturale kwaliteit bewaken en stimuleren. Voor Gent, stad van Kennis en Cultuur, is die kwaliteit van bijzonder belang. Maar we zien het ook ruimer dan zuiver het architecturale. Een stadsbouwmeester moet ook instaan voor de noodzakelijke kwaliteitsbewaking van andere “ontwerpde” disciplines, zoals stedenbouw en monumentenzorg. Groep Gent heeft veel expertise in huis. Het is echter belangrijk dat er voldoende kruisbestuiving is tussen de verschillende geledingen, vaak met hun eigen - en niet altijd met elkaar strokende - prioriteiten. Een Gentse bouwmeester moet daarom een spilfiguur zijn in het stroomlijnen van diverse interne, soms tegenstrijdige, adviezen tijdens het voortraject bij de totstandkoming van nieuwe stadsprojecten.”

- De commissie sui generis stelt in punt 5.1.3. onder meer: “de aanbeveling uit het actuele bestuursakkoord om een stadsbouwmeester aan te stellen dient onverwijld te worden uitgevoerd”;

- de GR 20 december 2016 keurde inzake de budgetopmaak BO2017 de financiële impact van de aanstelling van de stadsbouwmeester goed met ingang vanaf 1/10/2017 (referentiemodelkost A10a-A10b).

De voornaamste doelstelling van de stadsbouwmeester is de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de stad. De stadsbouwmeester wordt geacht hierbij drie hoofdopdrachten te vervullen: stimuleren, bijstand verlenen en adviseren waarbij de stadsbouwmeester hierbij geenszins de bestaande structuren vervangt (zie ook verder bij werking van de stadsbouwmeester).

De **rol van de stadsbouwmeester** kan dan ook best omschreven worden als volgt:

1. De stadsbouwmeester heeft in de eerste plaats als taak een **bewustmaking te bevorderen rond architectuur en ruimtelijke kwaliteit in het algemeen** met als doel de kwaliteit en de diversiteit van de architectuur en de ruimte te bevorderen en te verzekeren in Gent. De stadsbouwmeester belichaamt de architecturale ambitie voor Gent, maakt het stedelijk architectuurbeleid zichtbaar en werkt aan de maatschappelijke aanvaarding van de noodzaak ervan. Volgende hoofdtaken zijn dan ook voor de stadsbouwmeester:

- hij/zij staat in voor de visievorming inzake eigentijdse architectuur in het algemeen en voor Gent in het bijzonder.;
- hij/zij adviseert beeldbepalende bouw- en ruimteprojecten/initiatieven of projecten/initiatieven van een zekere omvang in een zo vroeg mogelijk stadium;
- hij/zij geeft vorm aan en zit de geprofessionaliseerde kwaliteitskamer voor, waardoor de beoordeling gestroomlijnd wordt en waardoor uit één mond wordt gesproken in de vorm van een gecoördineerd en duidelijk advies. In deze context spreekt het voor zich dat de

stadsbouwmeester ook een rol toebedeeld krijgt in de procedure van vooroverleg met betrekking tot beeldbepalende ruimtelijke dossiers en projecten;

- hij/zij wakkert het debat en reflectie over stadsontwikkeling aan met ruimte voor experiment en controverse. Hij/zij vertrekt hierbij van de Gentse identiteit;
- hij/zij treedt bewustmakend op bij het eigen bestuur, de diensten van de Groep Gent, de sector, het vakpubliek als het brede publiek voor wat betreft het belang van de architectuur voor gebouwen en openbare ruimten;
- hij/zij bouwt nauwe en efficiënte contacten uit met de sector, vakgemeenschap, en opleidingsinstituten in het bijzonder vanwege het verrijkend effect van eerdere ervaringen (kennisuitwisseling);
- de stadsbouwmeester maakt een jaarverslag op over het verloop van de opdracht, de moeilijkheden die men ervaart en hoe hieraan verholpen wordt.

2. De stadsbouwmeester heeft ook een belangrijke rol te vervullen in **het behouden, verhogen en borgen van de ruimtelijke kwaliteit van de Gentse ruimte**. Hierin heeft de stadsbouwmeester een ondersteunende rol in de vorm van faciliteren, stimuleren, aanjagen/uitdagen, ... (zie verder werking van de stadsbouwmeester). Eén van de beste middelen om tot ruimtelijk kwalitatief en hoogstaande projecten te komen zijn hoogstaande selectie- en ontwikkelingsprocedures.

De stadsbouwmeester kan bijstand verlenen op volgende vlakken:

- hij/zij verleent advies en neemt actief deel bij de sleutelmomenten inzake selectie van ontwerpers/ontwerp/ontwikkelaars bij projecten die minstens uitgaan van het stadsbestuur en dichte partners van Groep Gent of die voor hun financiering in grote mate afhankelijk zijn van de Stad Gent;
- hij/zij biedt inhoudelijke ondersteuning aan alle diensten binnen de Groep Gent bij de uitvoering en begeleiding van procedures/projecten met het oog op ruimtelijke kwaliteit;
- hij/zij versterkt de geïntegreerde opvatting inzake ruimtelijke kwaliteit door - in een inspirerende/aanjagende/uitdagende rol - de verscheidene specialismen tot intelligente afwegingen te brengen en de creatieve interferenties op te zoeken vanuit een brede maatschappelijke relevantie. De stadsbouwmeester voedt dus zowel de specifieke beleidskaders als generieke strategieën zoals verdichting, verweving, hoger bouwen, De stadsbouwmeester is de conceptuele lijm tussen verschillende beleidsdomeinen en kan door zijn/haar autoriteit bepaalde standpunten of automatismen relativeren, afzwakken of bijkomend motiveren;
- hij/zij trekt hierdoor het blikveld open, genereert nieuwe ideeën en zwingelt creativiteit aan waardoor bestaande kaders op elkaar worden afgestemd en nieuw te maken kaders en visies ingebed worden.
- hij/zij creëert samenhang en samenwerking tussen verschillende betrokken partijen op verschillende schaalniveaus (lokaal, stadsregionaal, provinciaal, gewestelijk, federaal) waar dit relevant is en opereert parallel hieraan in eigen contacten en netwerken;
- hij/zij brengt inhoudelijke standpunten in in adviescommissies vanuit het standpunt van de bewaking van de ruimtelijke kwaliteit.

Bovenstaande rol wordt verder verfijnd in een mandaatopdracht. Deze mandaatopdracht voor een periode van 5 jaar wordt afgesloten tussen stadsbouwmeester en het College van burgemeester en schepenen op basis van wederzijds vertrouwen. De mandaatopdracht is, na positieve evaluatie, 1 x hernieuwbaar.

Gelet op de taakstelling van de stadsbouwmeester kan het **profiel** als volgt worden omschreven:

Vaktechnisch:

- De stadsbouwmeester is een breed deskundige in de vakgebieden publieke ruimte, ruimtelijke planning en in alle geval architectuur (expertise in ontwerpwetenschappen en kennis van ruimtelijke wetenschappen);
- De stadsbouwmeester heeft een (inter)nationale reputatie en wordt als dusdanig als autoriteit erkend bv. door eigen realisaties of publicaties;
- De stadsbouwmeester dient op de hoogte te zijn van de relaties tussen de beleidsambities op verschillende niveaus en de opgaven, knelpunten en ontwikkelingskansen die zich in Gentse context voordoen;
- De stadsbouwmeester heeft zicht op de actuele en toekomstige dynamiek in de stad Gent.

Vaardigheden:

- De stadsbouwmeester heeft de gave van het woord omwille van zijn te vervullen communicatieve, dialogerende, culturele, educatieve, sensibiliserende, stads-promotionele rol;
- De stadsbouwmeester is een visionair, aanjager, ambassadeur, generalist die verbanden kan leggen, coalities kan smeden, initiatiefrijk is, strategisch inzicht heeft, kan onderbouwen, argumenteren, overtuigen, inspireren, uitdagen. Hij/zij straalt daarvoor gezag, autoriteit, charisma en vertrouwen uit;
- De stadsbouwmeester is een mediator, bemiddelaar, coach, bruggenbouwer die met de diensten aan het behoud van de kwaliteiten van een ruimtelijk project blijft werken (=weg van het afvlakken) en de kwaliteiten ervan tijdens het proces bewaakt (=weg van de kwaliteitserosie) en waar nodig versterkt (=naar een kwaliteitssprong);
- De stadsbouwmeester relateert ruimte-expertise. Zo leren diensten elkaars benadering van kwaliteit in een ruimtelijk project herkennen, erkennen en appreciëren.

Werking van de stadsbouwmeester

- Werkveld van de stadsbouwmeester is het grondgebied waarvoor Stad Gent de plannings- en vergunningsverlenende overheid is;
- De stadsbouwmeester kan – binnen de goedgekeurde budgettaire contouren – terugvallen op een team medewerkers die hem ondersteunen en faciliteren (zal mogelijk gemaakt worden onder meer door de inkanteling van de huidige cel architectuur in het team van de stadsbouwmeester);

- de stadsbouwmeester bedt zich in in de strategische cyclus en draagt ertoe bij dat doelstellingen en indicatoren binnen zijn werkterrein scherper en ambitieuzer geformuleerd worden.

Belangrijke uitgangspunten in de werking van de stadsbouwmeester zijn:

- De stadsbouwmeester is verantwoordelijk voor de uitbouw en concretisering van het architectuurbeleid in onze stad en is in dit domein sturend en verantwoordelijk;
- De stadsbouwmeester staat niet boven maar centraal binnen het areaal van de verscheidene specialismen: de stadsbouwmeester brengt de verscheidene specialismen tot intelligente afwegingen bij het nastreven van een zo hoog en zo breed mogelijk geïntegreerd pakket aan kwaliteiten. Het oordeelkundig afwegen van de impact van die specialismen en de creatieve interferentie ervan, is een eminente opdracht en een kwaliteit op zich. De stadsbouwmeester coördineert en spoort de verscheidene specialisten aan om in hun eigen domein en domeinoverstijgend nog creatiever en kwalitatiever te denken en te handelen. Hij/zij neemt niet over maar **daagt ze uit**;
- Het beter op elkaar afstemmen van al deze instanties en disciplines is een taak van de toekomstige stadsbouwmeester. Door zijn/haar autoriteit kan hij/zij bepaalde standpunten of automatismen relativeren, afzwakken of bijkomend motiveren. “Relateren” of het in relatie stellen van de verschillende specialismen is misschien wel de belangrijkste opdracht van de stadsbouwmeester. De waarde van de totaalbeoordeling dient dus afgemeten aan de totale toedracht tegenover de stad als geheel, met alle parameters die in beeld komen en moeten komen. Een stadsbouwmeester is in het opnemen van die rol, **een generalist**;
- De stadsbouwmeester kan ook out-of-the-box nadenken en voorstellen tot afwijking op de planologische context gemotiveerd voorstellen waarbij de consequenties mee in beeld worden gebracht. Door in relaas te gaan met profspelers, door opgedane ervaringen in eigen voorbeeldprojecten en door een eigen sterke ruimtelijke visie, kan de stadsbouwmeester ‘wegen’ op gehanteerde ruimtelijke strategieën en – ruimtelijke kaders, alsook op andere beleidskaders als deze te restrictief/belemmerend worden ervaren voor de ruimtelijke kwaliteit. Zo creëert de stadsbouwmeester experimenteerruimte, trekt hij/zij het blikveld open, worden er nieuwe ideeën gegenereerd en wordt creativiteit aangezwengeld, **Hij/zij inspireert**;
- Om als bruggenbouwer te kunnen werken aan een meer coherente stadsontwikkeling, moet de stadsbouwmeester zich **neutraal** positioneren. De bouwmeester mag niet aansluiten bij de ene of andere stakeholder. Hij moet daarentegen mensen, diensten en disciplines verbinden en een integrale benadering nastreven;
- De stadsbouwmeester neemt in de stadsprojecten niet de programmdefiniering op inhoud op zich (i.c. programma van eisen – blijft verantwoordelijkheid van de administratie). De stadsbouwmeester inspireert en daagt uit, in respect tot de rol van directeurs en departementshoofden die in finaliteit verantwoordelijk blijven voor de kwaliteitskaders binnen hun departement. De stadsbouwmeester is evenmin de

projectleider van een project 'publieke ruimte' maar ondersteunt de projectleider op vlak van ruimtelijke kwaliteit. **De stadsbouwmeester treedt niet in de plaats van de operationele werking;**

- De stadsbouwmeester levert bijdrage aan het proces om te komen tot een omgevingsvergunning. De formulering van de eindbeoordeling in het vergunningsproces blijft de verantwoordelijkheid van de GSA/omgevingsambtenaar.
- De stadsbouwmeester krijgt de ruimte om kritische analyses van cruciale processen te maken met betrekking tot stadsvernieuwings- of stadsontwikkelingsprojecten en andere projecten in de publieke ruimte en daarvoor eigen initiatieven nemen. **De Stadsbouwmeester krijgt een duidelijk initiatiefrecht;**
- Adviezen zijn niet-bindend, hij/zij **werkt opiniërend, niet determinerend.**
- De stadsbouwmeester is niet 'rechtstreeks' noch 'privé' betrokken bij stadsontwikkelingsprojecten en aanverwante dossiers of vergunningverlening, waardoor zijn/haar onafhankelijkheid in het gedrang zou kunnen komen. **De Stadsbouwmeester werkt binnen een duidelijke deontologische code.**

Plaats in organogram

De stadsbouwmeester hoort als 'onafhankelijk orgaan' organisatorisch thuis rechtstreeks onder de stadssecretaris en onder politieke voogdij van het college van burgemeester en schepenen. De stadsbouwmeester legt rechtstreeks inhoudelijke verantwoording af aan het college van burgemeester en schepenen.

Onafhankelijk betekent ook:

- dat de stadsbouwmeester op eigen initiatief of op vraag van het college, het college bijstaat in keuzes als dit de ruimtelijke kwaliteit bevordert.
- dat de stadsbouwmeester niet noodzakelijk het standpunt van de administratie verdedigt. Hij neemt een objectief standpunt in op basis van de visie met betrekking tot ruimtelijke kwaliteit. Hij verkondigt dat standpunt op een respectvolle manier en handelt loyaal tegenover het bestuur.
- dat zowel administratie behorend tot de Groep Gent als het College door de stadsbouwmeester blijvend wordt uitgedaagd om kritisch te reflecteren over ruimtelijke kwaliteit en ruimtelijk beleid.

Aanstelling van de stadsbouwmeester

De Stad Gent wenst over te gaan tot de aanstelling van een stadsbouwmeester voor een periode van 5 jaar in dienstverband.

De vacature van stadsbouwmeester zal worden open verklaard op A10a-A10b niveau met als aanstellende overheid het college van burgemeester en schepenen. Gelet op de inhoud van de

opdracht is het aangewezen om de stadsbouwmeester aan te stellen in een **mandaatfunctie** voor een periode van maximum 5 jaar (1 x hernieuwbaar).

De vacature vermeldt de opdrachtschrijving, selectieprocedure inclusief voorstel van jury, timing en bepalingen inzake uitsluiting belangenvermenging. De hierboven geschreven rol van de stadsbouwmeester is een kader waaraan de toekomstige stadsbouwmeester invulling moet geven. Van de kandidaten wordt verwacht dat zij een visie hebben inzake de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de stad en dat zij een plan van aanpak kunnen voorleggen over hoe zij dit concreet gaan invullen.

Beslist het volgende:

VOORSTEL

Artikel 1:

Keurt principieel goed de aanstelling van de stadsbouwmeester.

Artikel 2:

Keurt principieel goed het opstarten van de selectieprocedure met het oog op de aanstelling van een stadsbouwmeester voor een periode van 5 jaar.

BIJKOMENDE INFO BIJ HET BESLUIT

Departement Duurzame Stedelijke Ontwikkeling en Ondernemen - Dienst Monumentenzorg en Architectuur
